

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 349/09-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2010 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť PhDr. J. M., V., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti a na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, ako aj na súdnu ochranu podľa čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 5 Co 87/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 87/2009 porušil základné právo PhDr. J. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co 87/2009 zo 16. júna 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. PhDr. J. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 438,55 € (slovom štyristotridsaťosem eur a päťdesiatpäť centov), ktorú je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

4. Sťažnosti PhDr. J. M. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 349/09-14 z 13. októbra 2009 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť PhDr. J. M., V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti a na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, ako aj na súdnu ochranu podľa čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 5 Co 87/2009.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 27. novembra 2009 a tiež krajský súd vo vyjadrení z 3. novembra 2009 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca podal 17. júla 2006 žalobu o ochranu osobnosti Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) proti K. v P. (ďalej len „žalovaný“). Sťažovateľ sa domáhal zaplata nájhrady nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 Sk. Rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 111/2006-108 z 23. septembra 2008 bola žaloba zamietnutá. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 87/2009 zo 16. júna 2009 doručeným právnej zástupkyňi sťažovateľa 6. júla 2009 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

Sťažovateľ namieta, že rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Vedúci služobného úradu sťažovateľa (sťažovateľ bol zamestnaný na bývalom O. V.) rozhodnutím zo 16. júla 2003 podľa ustanovenia § 40 ods. 2 písm. b) zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) odvolal sťažovateľa dňom doručenia rozhodnutia zo štátnozamestnaneckého pomeru s odôvodnením poukazujúcim na uznesenie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) č. 525 z 26. júna 2003, ktorým bolo schválené zníženie počtu funkčných miest v kapitolách krajských úradov k 1. júlu 2003. Bývalý Úrad pre štátnu službu (ďalej len „Úrad pre štátnu službu“) ako odvolací orgán rozhodnutím sp. zn. USŠ-18404/2003 zo 4. novembra 2003 potvrdil rozhodnutie vedúceho služobného úradu. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) žalobu, ktorou sa domáhal preskúmania a zrušenia rozhodnutia Úradu pre štátnu službu. Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 SŽ 179/03 z 24. novembra 2004, ktorý sa stal právoplatným 24. januára 2005, bolo rozhodnutie Úradu pre štátnu službu zrušené z dôvodov podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) Občianskeho súdneho poriadku a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Toto konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené.

Sťažovateľ uplatnil svoj nárok na ochranu osobnosti a v súvislosti s tým na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu, že došlo k zásahu do jeho osobnostných práv nezákonným rozhodnutím vedúceho služobného úradu, ktorého právnym nástupcom je žalovaný. Vychádzal z toho, že vzhľadom na mieru zásahu do osobnostných práv satisfakcia v inej

forme nie je postačujúca. Opieral sa tiež o zrušujúci rozsudok najvyššieho súdu, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté o nezákonnosti skončenia štátnozamestnaneckého pomeru. V tejto súvislosti krajský súd v rozsudku uviedol: „*K odvolacím námietkam žalobcu je treba ešte dodať, že aj keď Najvyšší súd SR rozsudkom sp. zn. 6 Sž 179/2003 zo dňa 24. 11. 2004 zrušil rozhodnutie Úradu pre štátnu službu č. 18404/2003 zo dňa 4. 11. 20003 a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie, rozhodol tak pre nedostatočné zistenie skutkového stavu na posúdenie veci a nepreskúmateľnosť rozhodnutia vyplývajúcu z nedostatku dôvodov rozhodnutia a neúplnosti spisov správnych orgánov, postupom podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) O. s. p., a nie ako vyslovene nezákonné rozhodnutie. Nie je možné preto súhlasiť s tvrdením žalobcu, že uvedeným rozsudkom Najvyššieho súdu SR bola deklarovaná nezákonnosť rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru u žalobcu. V konaní žalobca nepreukázal, aby došlo u neho k porušeniu práva tým, že bolo vydané rozhodnutie o skončení jeho štátnozamestnaneckého pomeru.*“ Týmto právnym záverom krajský súd zásadne poprel účel a význam ustanovení § 159 ods. 2, § 247 ods. 1 a § 250j ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, pričom jeho svojvôľa pri výklade a aplikácii týchto ustanovení mala za následok zásah do označených práv sťažovateľa. Nemožno totiž dospieť k inému záveru, než k tomu, že v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Sž 179/03 sa preskúmavala zákonnosť rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru. Z ustanovenia § 250j ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku je zrejmé, že pokiaľ všeobecný súd zistí, že preskúmané rozhodnutie je v súlade so zákonom (čo nepochybne možno vyjadriť aj tak, že rozhodnutie je zákonné), žalobu zamietne. Z toho vyplýva, že všeobecný súd vždy, keď po preskúmaní rozhodnutia zistí, že je zákonné, žalobu zamietne. Argumentom a contrario nepochybne nemožno dospieť k inému záveru, než k takému, že pokiaľ všeobecný súd po preskúmaní rozhodnutie zruší a vráti vec správne orgánu na ďalšie konanie alebo rozhodnutie zmení (pričom správne orgány sú viazané právnym názorom všeobecného súdu), je takéto rozhodnutie správneho orgánu nezákonné. V prípade zákonných rozhodnutí všeobecný súd žalobu zamietne a v prípade nezákonných rozhodnutí (z akýchkoľvek dôvodov) dosahuje ich nápravu tým, že ich zruší alebo zmení. Preto treba záver krajského súdu, podľa ktorého sťažovateľ nepreukázal nezákonnosť rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru, považovať za krajne arbitrárny a pre sťažovateľa nepochopiteľný. Bolo povinnosťou krajského súdu vychádzať v konaní

z právoplatného rozsudku najvyššieho súdu (§ 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), pričom nebol oprávnený robiť si vlastný úsudok o zákonnosti či nezákonnosti rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru. Iba správne mu súdu patrí kasačná súdna kontrola, v rámci ktorej preskúmava zákonnosť správneho rozhodnutia a postupu, ktorý rozhodnutiu predchádzal. Vzhľadom na ustanovenie § 135 ods. 2 a § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku krajský súd nemohol prejudiciálne posudzovať otázku zákonnosti rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru a nebol ani oprávnený vytvoriť si o tom akýkoľvek svoj právny názor. Sťažovateľ nepochyboval o tom, že bolo právoplatne rozhodnuté o nezákonnosti skončenia jeho štátnozamestnaneckého pomeru, avšak rozsudkom krajského súdu bola jeho právna istota opierajúca sa o právoplatný rozsudok najvyššieho súdu porušená. Sťažovateľ mal právo nebyť vystavený dôsledkom nezákonného rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru, no napriek tomu im bol vystavený. V žalobe o ochranu osobnosti tieto následky opísal a predložil lekárske správy dokumentujúce jeho zdravotný stav pred nezákonným rozhodnutím a po jeho vydaní. V konaní bola vypočutá aj manželka sťažovateľa. Sťažovateľ a jeho rodina boli hlboko poznačení nezákonným rozhodnutím, pričom sťažovateľ bol otrasený vo svojej viere v zákonnosť a spravodlivosť postupu štátnych orgánov. Cítil sa a dodnes sa cíti nezákonným skončením štátnozamestnaneckého pomeru ponížený. Ujmu pociťoval o to viac, že on sám k nezákonnému rozhodnutiu nezadal žiaden dôvod. Jeho rodina bola vystavená núdzi a on musel opakovane žiadať o finančnú pomoc svojich príbuzných. V čase podania žaloby o ochranu osobnosti ešte splácal svoje záväzky. Sťažovateľ v konaní o ochranu osobnosti argumentoval aj tým, že žiadne ustanovenie Občianskeho zákonníka ani iných právnych predpisov neuprednostňuje vážnosť v spoločnosti pred inými druhmi ujmy, predovšetkým pred sklamaním, dezilúziou, pocitom bezmocnosti až zúfalstva, ktoré sa nepochybne odrážajú v disharmónii manželských a rodinných vzťahov a v pocitoch človeka vystaveného takémuto neoprávnenému zásahu. Skutočnosť, že v prípade sťažovateľa došlo práve k takejto ujme, sťažovateľ v konaní dostatočne preukázal tak vlastnou výpoveďou, ako aj predloženými lekáorskými správami a svedeckou výpoveďou svojej manželky. Názor krajského súdu, podľa ktorého sa v konaní nepreukázala neoprávnenosť zásahu, považuje sťažovateľ za krajne arbitrárny s tým, že za absolútne

jednoznačne považuje nezákonné rozhodnutie o skončení štátnozamestnaneckého pomeru, po ktorom bol 14 mesiacov nezamestnaný a prežíval už uvedené pocity.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 5 Co 87/2009 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu zo 16. júna 2009 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje ďalej, aby ústavný súd zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní označených práv sťažovateľa. Domáha sa tiež priznania finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 €, ako aj náhrady všetkých trov konania.

Z vyjadrenia predsedu kolégia krajského súdu z 3. novembra 2009 doručeného ústavnému súdu 16. novembra 2009 vyplýva, že sťažnosť považuje za nedôvodnú a žiada, aby bola zamietnutá. Opakuje pritom argumentáciu uvedenú v rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 87/2009 zo 16. júna 2009, a to tak pokiaľ ide o všeobecné úvahy, ako aj čo sa týka konkrétneho posúdenia veci.

Z repliky právnej zástupkyne sťažovateľa z 27. marca 2009 (správne má byť zrejme 27. novembra 2009, pozn.) doručenej ústavnému súdu 30. novembra 2009 vyplýva, že sťažovateľ nesúhlasí so stanoviskom krajského súdu. Je presvedčený, že zákon neumožňuje vydávať rozhodnutia, ktoré sú v rozpore so zákonom. V opačnom prípade by preskúmavanie zákonnosti rozhodnutí správnych súdmi a ich kasačná právomoc nemala zmysel. Práve pre neakceptovateľnosť nezákonných rozhodnutí správnych orgánov a práve z dôvodu, že zákon nedáva možnosť takéto rozhodnutia vydávať, je v Občianskom súdnom poriadku upravený inštitút preskúmavania rozhodnutí správnych orgánov. Sťažovateľ je presvedčený, že nezákonné rozhodnutie, po ktorom nasledovalo obdobie štrnástich mesiacov nezamestnanosti, bolo objektívne spôsobilé negatívne ho zasiahnuť. Napokon požaduje náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnych služieb, tri režijné paušály a 19 % dane z pridanej hodnoty v celkovej výške 438,55 €.

Hoci ústavný súd poskytol žalovanému možnosť vyjadriť sa v merite veci, keďže môže byť dotknutý rozhodnutím ústavného súdu vo svojich právach, žalovaný túto možnosť nevyužil a vo veci sa nevyjadril.

II.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 6 SŽ 179/03 z 24. novembra 2004, ktorý sa stal právoplatným 24. januára 2005, vyplýva, že ním bolo zrušené rozhodnutie Úradu pre štátnu službu sp. zn. 18404/2003 zo 4. novembra 2003 z dôvodov podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) Občianskeho súdneho poriadku a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru najvyššieho súdu vykonaným dokazovaním nebolo zistené, na základe akého právneho aktu Úrad pre štátnu službu vyslovil, že funkčné miesto, na ktoré bol sťažovateľ zaradený, bolo jedným zo znížených funkčných miest, pretože ani jedna z predložených tabuliek nezodpovedá požiadavkám § 12 ods. 1 zákona o štátnej službe. Totiž aj pre prípad rozhodnutia o znížení počtu funkčných miest musí byť zrejmé, na ktorom úrade a o ktoré funkčné miesta sa počet funkčných miest znižuje. Pre posúdenie otázky, či sa zníženie počtu funkčných miest vzťahuje aj na funkčné miesto odvolávaného štátneho zamestnanca, nepostačuje, ak je východiskom rozhodnutia len tabuľka o globálnych počtoch štátnozamestnaneckých miest bez členenia na funkčné miesta. Úlohou Úradu pre štátnu službu ako odvolacieho orgánu malo byť aj posúdenie preskúmateľnosti rozhodnutia vedúceho služobného úradu. Keďže podľa výroku rozhodnutia bol sťažovateľ odvolaný podľa § 40 ods. 2 písm. b) zákona o štátnej službe, mali byť v dôvodoch rozhodnutia uvedené skutkové zistenia a právne skutočnosti zodpovedajúce uvedenému právnomu dôvodu odvolania. Nepostačuje len odkaz na uznesenie vlády, pretože uznesenie vlády samo osebe nemôže byť dôvodom na odvolanie zo štátnozamestnaneckého pomeru. Tento nedostatok nebolo možné odstrániť iba konštatovaním, že funkčné miesto, na ktoré bol sťažovateľ zaradený, bolo jedným zo znížených miest. Rozhodnutie Úradu pre štátnu službu bolo preto potrebné zrušiť pre nedostatočné zistenie skutkového stavu na posúdenie veci a pre nepreskúmateľnosť rozhodnutia vyplývajúcu z nedostatku dôvodov rozhodnutia a neúplnosti spisov správnych orgánov podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) Občianskeho súdneho poriadku.

Z rozsudku krajského soudu sp. zn. 5 Co 87/2009 zo 16. júna 2009 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného soudu č. k. 20 C 111/2006-108 z 23. septembra 2008. Podľa názoru krajského soudu základom právnej ochrany osobnosti je jej úprava v druhej hlave ústavy, ako aj v Listine základných práv a slobôd, pričom ochrana osobnosti upravená v Občianskom zákonníku vychádza z ústavy. Rozsahom chránených práv, ale ani ich obsahom však nekryje všetky práva fyzických osôb. Občiansky zákonník v ustanovení § 11 a nasl. priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Zákon nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť osobnostné práva dotknuté. Vymedzuje však znaky, za prítomnosti ktorých treba určité správanie považovať za zásah do osobnosti (objektívna spôsobilosť zásahu negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby, neoprávnenosť zásahu a príčinná súvislosť medzi určitým správaním a porušením alebo ohrozením osobnostných práv). Ak sú v konkrétnom prípade tieto znaky dané, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Predpokladom vzniku práva na nemajetkovú ujmu je preukázanie, že zásah do osobnostných práv mal skutočne za následok zníženie dôstojnosti alebo vážnosti dotknutej osoby v spoločnosti v značnej miere. Preukázanie vzniku takéhoto následku zaťažuje fyzickú osobu. V danom prípade nebolo možné priznať požadovanú nemajetkovú ujmu vo výške 500 000 Sk z titulu ochrany osobnosti z dôvodu vydania rozhodnutia bývalého Okresného úradu Vranov nad Topľou o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa. V konaní nebolo preukázané, aby rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa zo štátnozamestnaneckého pomeru bolo neoprávneným zásahom objektívne spôsobilým negatívne dopadnúť na osobnosť sťažovateľa. Nebola tiež preukázaná príčinná súvislosť medzi vydaním rozhodnutia bývalého Okresného úradu Vranov nad Topľou a porušením alebo ohrozením osobnostných práv sťažovateľa. Keďže neboli splnené základné predpoklady pre úspešnosť žaloby,

okresný súd správne rozhodol, keď žalobu zamietol. Vzhľadom na to, že nebolo preukázané splnenie podmienok na ochranu osobnosti, nebolo možné ani sťažovateľovi priznať ako náhradu nemajetkovej ujmy ním požadovanú sumu 500 000 Sk. V prerokúvanom prípade bolo podstatnou otázkou zhodnotiť, či vydanie rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru bolo voči sťažovateľovi neoprávneným zásahom do jeho osobnostných práv. Podľa názoru krajského súdu vydanie takéhoto rozhodnutia nie je možné hodnotiť ako neoprávnený zásah, ale ako zákonom danú možnosť takéto rozhodnutie vydať, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že právny predchodca žalovaného k nemu pristúpil potom, ako došlo u neho k zníženiu počtu štátnozamestnaneckých miest. Preto, ak v konaní nebolo preukázané, že došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv sťažovateľa, ktorý by bol objektívne spôsobilý negatívne dopadnúť na osobnosť sťažovateľa, sťažovateľ nemá nárok ani na nemajetkovú ujmu v peniazoch, ktorá by mu patrila, ak by došlo v značnej miere k zníženiu jeho dôstojnosti alebo vážnosti. Aj keď najvyšší súd zrušil rozhodnutie Úradu pre štátnu službu a vec vrátil na ďalšie konanie, rozhodol tak pre nedostatočné zistenie skutkového stavu vzhľadom na nepreskúmateľnosť rozhodnutia vyplývajúcu z nedostatku dôvodov rozhodnutia a neúplnosti spisov správnych orgánov postupom podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) Občianskeho súdneho poriadku, a nie z dôvodu, že by rozhodnutie bolo vyslovene nezákonné. Preto nie je možné súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že rozsudkom najvyššieho súdu bola deklarovaná nezákonnosť rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa. Sťažovateľ v konaní nepreukázal, že by u neho došlo k porušeniu práva tým, že bolo vydané rozhodnutie o skončení jeho štátnozamestnaneckého pomeru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie a zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo(...) prejednaná(...) súdom(...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

Podľa § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (...) otázky, o ktorých patrí rozhodnúť inému orgánu, môže súd posúdiť sám. Ak však bolo o takejto otázke vydané príslušným orgánom rozhodnutie, súd z neho vychádza.

Podľa § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého.

Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdov, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri

uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľ zdôrazňuje, že o nezákonnosti skončenia jeho štátnozamestnaneckého pomeru v správnom konaní rozhodol právoplatne najvyšší súd v rámci správneho súdnictva. Preto nemôžu byť pochybnosti o tom, že šlo o neoprávnený zásah, ktorý spôsobil sťažovateľovi štrnásťmesačnú nezamestnanosť. Krajský súd bol povinný vychádzať z rozsudku najvyššieho súdu, ktorý bol pre neho záväzný.

Podľa názoru krajského súdu je odôvodnenie rozsudku dostatočné a presvedčivé. V konaní nebol preukázaný neoprávnený zásah do osobnostných práv sťažovateľa, ale ani príčinná súvislosť medzi vydaním rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa a porušením alebo ohrozením týchto práv. Vydané rozhodnutie možno totiž hodnotiť len ako realizáciu zákonom danej možnosti takéto rozhodnutie vydať, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že došlo k zníženiu počtu štátnozamestnaneckých miest u právneho predchodcu žalovaného. Rozhodnutie nebolo najvyšším súdom zrušené ako vyslovene nezákonné, ale iba pre nedostatočné zistenie skutkového stavu a nepreskúmateľnosť.

Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým konštatovať ako nespornú skutočnosť, že právoplatné rozhodnutie Úradu pre štátnu službu o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa najvyšší súd zrušil svojím rozsudkom sp. zn.

6 SŽ 179/03 z 24. novembra 2004. Z tohto rozsudku je nepochybné, že skončenie štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa odôvodňované jeho nadbytočnosťou vyplývajúcou z uznesenia vlády je v rozpore so zákonom, keďže uznesenie vlády nepreukazuje, že došlo k zníženiu počtu štátnozamestnaneckých miest práve na pracovisku sťažovateľa, resp. u jeho zamestnávateľa. Najvyšší súd napriek tomuto jednoznačnému záveru poskytol Úradu pre štátnu službu procesnoprávny priestor na prípadné preukázanie iného dokumentu, z obsahu ktorého by vyplývalo zníženie počtu štátnozamestnaneckých miest u zamestnávateľa sťažovateľa, prípadne priamo zrušenie miesta zastávaného sťažovateľom. Potrebu takéhoto ďalšieho skúmania kvalifikoval ako nedostatočné zistenie skutkového stavu, resp. nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok dôvodov a neúplnosť spisu.

Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného vo svetle rozsudku najvyššieho súdu bolo právoplatné rozhodnutie Úradu pre štátnu službu o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa jednoznačne nezákonné. Tvrdenie krajského súdu, podľa ktorého v konaní nebol preukázaný neoprávnený zásah, preto neobstojí. Právoplatné nezákonné rozhodnutie Úradu pre štátnu službu treba považovať za neoprávnený zásah.

Sťažovateľ v tejto súvislosti právom poukazuje na ustanovenia § 135 ods. 2 a § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, z ktorých vyplýva viazanosť všeobecných súdov právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní.

Treba konštatovať, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme odlišné stanovisko, je takýto jeho postup, resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom.

Možno urobiť predbežný záver, že právoplatným rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 SŽ 179/03 z 24. novembra 2004 bolo záväzne vyriešené, že Úrad pre štátnu službu rozhodol nezákonne, keď ukončil štátnozamestnanecký pomer sťažovateľa. Neobstojí teda námietka krajského súdu, podľa ktorej nešlo o vyslovene nezákonné rozhodnutie, ale iba o realizáciu zákonom danej možnosti rozhodnúť o ďalšom trvaní štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa. Oprávnenie, resp. povinnosť orgánu verejnej správy rozhodnúť v rámci svojej právomoci o spornej otázke totiž neumožňuje (neoprávňuje) rozhodnúť ľubovoľne. Vydané právoplatné rozhodnutie musí byť v súlade so zákonom vrátane postupu, ktorý mu predchádzal.

Rovnako neobstojí ani námietka, podľa ktorej nie je daná príčinná súvislosť medzi vydaním rozhodnutia o skončení štátnozamestnaneckého pomeru sťažovateľa a porušením alebo ohrozením osobnostných práv sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že krajský súd svoj záver o neexistencii príčinnej súvislosti prakticky nijako neodôvodnil. Vzhľadom na to, že po nezákonnom skončení štátnozamestnaneckého pomeru mal byť sťažovateľ podľa vlastného tvrdenia po dobu štrnástich mesiacov nezamestnaný, javí sa záver krajského súdu o neexistencii príčinnej súvislosti ako zjavne neodôvodnený.

Z dosiaľ uvedeného v konečnom dôsledku vyplýva, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Vzhľadom na vyslovenie porušenia označených práv nepovažuje už ústavný súd za potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením základného práva sťažovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti a na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj jeho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co 87/2009 zo 16. júna 2009 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Právna zástupkyňa sťažovateľa požiadala o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 438,55 €, a to za tri úkony právneho zastúpenia v roku 2009, za tri režijné paušály a 19 % dane z pridanej hodnoty.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi celú požadovanú sumu 438,55 €. Vychádzal pritom z troch úkonov právnych služieb v roku 2009 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť a replika) po 115,90 €, z troch režijných paušálov po 6,95 € a z 19 % dane z pridanej hodnoty vo výške 70 €. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú preto celkovú sumu 438,55 € (bod 3 výroku nálezu).

Nebolo možné vyhovieť požiadavkám sťažovateľa, aby ústavný súd zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní označených práv sťažovateľa a aby zaviazal krajský súd zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 € (bod 4 výroku nálezu).

Hoci ustanovenie čl. 127 ods. 2 ústavy umožňuje, aby ústavný súd zakázal porušovateľovi základného práva pokračovať v porušovaní práv, nejaví sa to v danom prípade ako účelné. K náprave pochybenia, ku ktorému došlo, totiž plne postačuje vyslovenie porušenia práv v spojení so zrušením rozsudku krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie.

V podstate obdobná úvaha sa vzťahuje aj na požiadavku finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľa je v plnej miere kompenzované (popri vyslovení porušenia práv) zrušením rozsudku krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2010